דרוש נאה בענין השירה ובו יתבארו קושיות על מאמרי חז"ל.

מוקדש לאדוני אבי שליט"א.

[illegible]: [illegible] die Frage [illegible]. דיינו [illegible] אלו קרע לנו את הים ולא העבירנו בתוכו ביבשה

[illegible] gesungen? ישראל [illegible] und daß der nachfolgenden

Feind ausgesetzt, ist das „[illegible]" wirklich דיינו? — Wir wollen im folgenden eine Antwort

auf diese Frage zu begründen suchen. Eine Antwort die lautet: Der Geist der

לא נאמרה שירה אלא לעתיד לבוא שנאמר אז ישיר [illegible] gesungen. — — — .

תניא: אמר ר' מאיר מנין לתחית המתים מן התורה? שנאמר אז ישיר, ישיר לא נאמר אלא שר! [ועוד מצינו במדרש] וכן כיוצא בו

מה שאמרו בני ישראל שירה [illegible] קוב"ה ונכון הכסא לעתיד לבוא! [ועוד איתא] אברהם [illegible] לא אמר שירה

יצחק [illegible] לא אמר שירה וכו' וכו' [illegible] לא אמרו שירה עד שבאו בני ישראל ואמרו שירה שנאמר: אז ישיר משה ובני ישראל"

Die Schwierigkeiten in diesem [illegible] sind, kurz gefaßt, folgende: 1) Wenn wirklich die ש' nur

לעתיד לבוא gesagt werden soll, steht also in der תורה ein Lied, wie es gesungen werden wird,

als ein [illegible] gesungenes? — 2.) Sollte wirklich von dem [illegible] sich scheinbar

ein [illegible] notwendig [illegible] sich folgern lassen? 3.) Was heißt: eine כסא steht bereit

seit [illegible] das אז [illegible] hat? Ist denn [illegible], daß früher od. jetzt der כסא

unbesetzt ist? Was heißt das „bereitstellen"? 4.) Warum haben in der Tat [illegible] keine ש'

gesungen, [illegible] der reinsten [illegible] die doch gewesen wären? —

Ich möchte [illegible] hier nötig, eine kurze Definition des Begriffs einer ש' zu geben. —

Ein Lied, die poetische Verewigung eines Gefühlsausbruches, ist in seiner Natur ein

einmalig, von bestimmten Umständen der Feierlichkeit bedingtes Ding. — Wenn etwas und

"איכה ישבה בדד"

ב"ה

תרפ"ו 21/7 1926

ואלה דברי יומני בחורבני יום ט' באב שנה זו בעיה"ק ירושלים תובב"א.-

הבוקר אור ועיני עוד מתוך השנה פנימית עוד האופל הבאו. שמעתי ביל' עד חצי הלילה ואח"כ שכבתי ופשטתי ידי בגוף במשכבי וכל דברי האגדה על חורבן הבית והעיר. שכני שכינתי, אולתי סעודת המפסקת שכלתי בלילה באופן ולכסתי בישיבה על הרצפה כבין.- ואחרי כן - כבר בשלישי ערב משכתחים - יצאתי לשוטט מאות שערים" שמה המון החרב יושב ובתי התפלה אשר בו בעוד מרובים על בתי המגורה. סרתי לישיבה אחת שלשכונה מאה היושב בגולה בתי"ח ובשלמותם על חנוך הדור הצעיר. אולם גדול עד מאוד וחשך בספה. על הרצפה יושבים אולם מעט. שורות הספסלים שלל מגבהם ונגסע הנר לבשתור לסגור ב' אומנים, של הלבה נשאת הבין. אבל משונה כפום על גבה הספרים על שלחנו. כמספר השלחנות בדיוניות על החורבן מרבצת דכאו ודל גם של השרפתו. ישבתי לשוחזר "איכה" בבכית רבה. ממש הוצאת רוקעת. ואח"כ הקינות מתוך שלשלת הלב. ואחרי שסיימו התוכחת החורבן עלת ניגוני בליל. כאברהם על אותן מבתי הכנסת שיברחום נתקלנו. כל השוק מלא אנשים העומדים מסביב חלוני ביהכ"נ הגבה נשל אותו וגברי לבנון ולומדים לקהל. מסיב מילדים אותם נעומד על הבימה ורואה כמו ביניו ומר יבכה. נתעכבתי קצת ורואים שאין המנהג פה עוד שישב אנו מתאבל המגבלים בענין החורבן כל אחד יכנו לבו להתאבל על חורבנה. נראה לגמרי, שאין האנשים פה נרגשים ולהתרגש ולהתאבל יותר מבי. אותנו אוהבים שלאו אין מגמתם בהם כל התגאות ואותות ואופנים. ומזי עמדתי מציף אין [illegible] ראיתי שלשה המון עם רב עומד והוגה אנשים נשים וטף ואיש לבו שבור ונדכא. סרתי לשמוע מה קולה. אזני יותר מפרורים ואחרים של דבור איש ואיש כשמאו מתגעגע את אהבת מאת ה' על ביתו המקדש. מאלה של ירמיה הנביא בשלמות אין הפליטה לזיונות וכנ'. ונעמד עומד איש במסגרת של היזו אלה בהתבוננות על צפי ערך ואלה על עבותם בצחוק גדולה. אח"כ עברנו על יד ביהכ"נ אחד של יהודי בבל ואח"כ אשר יהודי ארץ צפון. נפלאו החזיון ומרעיד אוזן שקינותיהם והחוריהם מזמרים בקול עצב את "על נהרות בבל".

(אנשים: לא פנים כי' לא כי אם הייתי קהלת שדנהל איכה את סדור תפלתם שהם בנוסח יותר עתיקים משלנו כיון שהם לא נכבשו את אורחם כל ימי הגולה אימי השמורים שבבבל. כך שמעתי אולם "קינות" שנה לאמרי מאה שלנו ואנשים תרמ"ק נ"ל.)- ואלה הם הצעירים שהוא"ו להצטרפות על הבית המשה. יהודי בגד יושב עם הטרבוש (כסא מלכות) שלו והפיאות עטוף בטלית שחור וכובע [illegible]. כך דרך [illegible] מראה פניהם של אבותינו בישבם על נהרות בבל ושמרם והרחקתי כ"ב, הני. כל כך.- בה שהיינו בבתי הכנסת עד קרוב לחצות הלילה. ועם האשמורת השני פסקנו את הבכיה "הקינות" והלכתי שם ואפר שמתי על ראשינו ויתפרצו על כמעט ושמעתי לבותל המערבי שיתאספו כל יושבי העיר לבכות ולהתאבל. תפס שמעתי המעשה בתים עלינו של ערבים סביב לו ועלו יבים המקומות ע"י הכותל מכל עבר. ונהרו אליו בלילה האנשות אלפי רבבות אנשי הארץ והגולה. קהלו כמו נקבצו להתאבל על חורה"ב. גם המפרשים שהם יודעים שאין להם לשבת יותר אבל בזה ואין מראות כמראות האבלים שהם המתאספו יחד ויבואו לראות את החזיון "המעניין" הלזה. ואף שלא התפללו לבונא לשם על עם ה' את אשר עיני ראו אז: עברנו דרך שער דמשק ושם שירה של "עוברים" עומדת וסועדים להם בבתי המסעדה שותים מי גזוז (לימונדה) ואוכלים בייגל וצוחק על פיהם. ואם גדל שזרני כי במשכלים היינו את הרגזנו. ושלא שלא נגד הבית איש לעצמו כבג. שלאו פסוק מפורש בנבר הרמתי ז ואגרוף ביום צוק לו את

ירושלים

ושבעתי. הבוני אל מעקת המרפסת ומורדו עלינו והשקפתי הרחק מעוברי דרך ומאזינים עומדים ומסתכלים לפנות מעלה ואין אונים.

ואז ראיתי את המשרד של הבוחר. שאז לבין אנשים מתרפקים על דוכנו ואת (עשבים) יחונני. מתפרצים אנחות ונצעקות מפיהם מרימים עיניהם, ובפיהם על הגליונה. אשר שלח ה'. ממש כמו נהר במלאו על גדותיו כן מראה המעקה. כמו שלג מימיו הומים ירושלים

ונחלק בדרש מנובאו. כמו"ש גם. שאז מתנשאים כן אנשי ירושלים שהבאים על גזרת ה'. כמו שהושלך ומתנשאים כמו מסיסה ר"ל.

ואם „יצרו מימי כבשו ית"ד" אולי רק בני אותי הדרך עומדים. על דבר המעקה, מסתכלים בו ובוקעים בו. צריך לבקש אותו והם צריכים ונדרים למעקה, ובכיה ויראה יקרה. --

עצבה הירושה מאוד. אין אשר עבר על הגלות הביאו. עמלה ואחד המעקה ובינם גם יחד הלשון שלרגע עיני מים במונח.

אומרים תפילה וחוגן במאמינים עד עלות השחר. והתקוממות בני מנחת המתפללים ואומרים „עיניה" עד שעה 10 לפני הצהריים. או"א

ה' כל אותה הדת לעזר מן המעקה אף כחוט השערה. גם יודע עמה ושלבו שוחק לפניו ב"ה. -- מה אומר ומה אדבר! כן

גם כל הימים זיו וכו'. אין אני מספיק לתאר לך אף מעלה מן המעלות מתמונה הגדולה שלבינו אין כעין כגבול בשעה זו. תתי

נבהלים נוראות היום לנו בו יחד והשתפכות הנפש ואבל ובכי כיאות לשעה למעקה. אותם שעה היה אומר: מלמה"ב! לאחר שיבואו לה

על [illegible] אבינו ר"ל ובאו לא יכול להשיג בשעה את גודל האסון שעבר. הוא וראה אותי שאבה על המזבח ונשמה אין בו ומתפרץ בבכי ואומר

עבשיו יודע אני שאבל גדול מנשוא. -- כן אני ע"י מעקת הגן הבוחר החורבן.

בשעה 10 שבני הבית נשוב הרבנים שאושא המתקבצים הגדולה שאורכה כל הגולה לא יכלו לנשוא את הלחץ והבהק שאשת

אשת הב"מ. כי אז קלה הימים על ההליכה מרב הושלש. כן ישבתי עוד עד חצי היום ועסקתי בלימוד של דברים המוקרים עד שהגיע

הזמן לעבור למנחת תפילין ושבתי וישבתי עד לפנות ערב. -- כי חלש מאוד מאוד הייתי עד להתעלף.

בהגיע למכתבך אני מוצא תודה לעצמי שלא להשיב על יגוני אשר השגתי אותי בעת רדתי על מהדורות אשר

כבשו רבים סובבים אותך, אוי יקרי. אין באתי נוחה מזה שאתם עוד לא עשיתם במידי מהות אבל האלף מבאוקסן. ואם גם אומרים שאחריות לא

גדולה בעת מנוחה על צבורך בכ"ץ מסופקני אם הטומאה עוד לא נגדשה הסאה של שמש חרפתי ואינו מטיב. אולי יוטב לך יותר בשעה

שב[illegible] לשבת תמה ישר"ו, בגבורות הם הטופס שלהם אוהבים בגלוי. יבואו הם וידברו, יבואו שאין להתקשר אתם וידברו מלהקשיב מאותם דברים

שאין נאות חכמים יכול להיות נוחה מהם. מוטב להתחבר עם הלומדים או עם בני המשובה. וטוב מזה ומזה יציאה מהעיר לעיר

אחרת, שם ינוחו רבנים על משכבותם, אין מפריע.

איך פני טומפסוסע כפני הגלה ומי יאמר לו מה תעשה?

לא נאותי שאין רבה ואין תקווה נזכה לראות את שהפסק גאוננו הבין ככה מה שאותם מומר

הישראל. וברירה לא שאל עוד בכה"ג תשעפים היינו כמו אבותינו שעבדו לנו, אף גם הם בהיותם בארץ אויביהם רק

זה שבינו מאותם שנה, לא היינו מסופקים כל כך, זה, תהלה-תשלכון אותו.

וכה דברי המוהר"ן בפירוש.

"..--- אפי' קושיות גדולות הולך באמונה. וגם סיפר כמה פעמים שהולך אפי' קושיות גדולות ונשארת באמונה. וא"כ הי' רצוני שכל אחד מישראל ויחוס על עצמו לבלי יעבור עיקר חזק באמונתו. ובאמת אעפ"י שאני מודיע אותו מקודם. אעפ"כ יהי' ניסיון גדול. ורבים יכשלו. אך אעפ"כ אני מודיע את זאת מקודם לאותן מעט הכשרים שישארו חזק ויחזיקו עצמן באמונתן. ובודאי יהי' להם מלחמות גדולות. בדעתו שאין יהי' להם לאיזה נפש להתחזקות ולהתאמץ בהן יותר כשידעו שכבר דיברו מזה מקודם-

ואמר עוד: יהי' זמן שמי שיהי' איש כשר פשוט יהי' זה חידוש גדול כ"כ כמו הבעש"ט בזמנו.-"

לכאורה כיון שזה להתחלת הגאולה שהגיעו סימני חייך בימינו-

בס"ד.

קטע מהרהורים על דברי תורה

פלגי מני חנוכה כי מיום לחשמונאים בהווה אי להוי. כי ימות

יש ב' מיני אינשי, ואי' שבעה של התפלאות כי יש מוצאות טובות לישראל

ושל יש גם נפלאים מהצרות הרבות אשר השיגוני, והב' שואלו שמה של

שהקב"ה מראה כאן והברכות והתגלות לבריות בבני שאינם של הקב"ה ובאה פלא.

זה אומר שנס חנוכה לאור לדורות נתנו אלו בבני לחשמונאים לבד עמו כלם.

אבותינו בבשמיא. וזה אומר מיום לדורות שמה יש בתוצאות התשובות. ו[illegible]ה

וירא אלקים וגו' וידע. פי' שהוא סולד ונותן נפלאת לבני

אדם יודע מבינה זו. כי אם ישראל בטהרו של זה. כי גאולה מצות

והאמונות של התגלות נפשה של מרדכי למרדכי. ומאי "וידע אלקים"?

"וידע" זה לשון התחברות כיבאס (וידע אותו פירש"י) זה, "וידע אלקים את"

נפשו של ישראל ויתקשר לו.

ושמעו זה נבין אגן, הנפלא והתגלה, של מושג לומר דבר נפלא

של מאוד. - בתנ"ך: (בראשית ט"ו) ויאמר אליו וגו' כי אם אשר יצא ממעיך הוא

יירשך וגו' לתת לך את הארץ הזאת לרשתה. ויאמר במה אדע כי אירשנה.

וכי ח"ו אברהם מפקפק באמונתו וכו' כי שאל אות, וכי שאלה היתה [illegible]ית

בין הבתרים! ומשום אוק ח"ו לא האמין מה נעלה ומה העניין הברית? ומעלה ועל

והאמנתי: אמור זה והתגלה בגומר: אתך וכו' לרשתה. והלא יורשה רק מאוב

לכן ניתנו ועתיד נתנה אני אברהם ובמה "ירשך?" ולכן שאל במה אדע, כלו'

במה אתחבר אליו. ויענהו וכו' קחה לי. לכן נכרתה אותו ברית בין הבתרים

שהוא אות ההתגלות יתרה בעולם הזה והנה מהווה שהוא אצל אהבתו

הנ״ל בהתחברות אורגנית. ואח״כ נאמר ל׳ לאלוהים את אות תשפב את

ובונים ויורד הצבות לפי בהתחברות טבעית של ירושה מאיה לתת אותו

את שלפניה הנ״ל על ידי השרשים הידועות מאז, (״אלו״), ושלפניה את

בברית ״ירושה״ אותה ברוך. ודל.

וימאן ושלו שלשלת. לשון שרשית, חבור כי מרב ומתפברנו

בו[illegible]ן מיאן.

ובדרך הסיגנת אומרים על ״ושפון״ ויאסר יוסף מרכבתו וכו׳.

כי יוסף היה הצדיק. ואף הוא אותם אשר שמרו את עליון המעלה

גופו עד למדרגה עליונה מאוד. ״ויאסר יוסף״ הצדיק אוסר מתחלים

״מרכבתו״ את הגוף שלו, המורכב מד׳ היסודות, ״אל ישראל אביו״

שהוא שבשמים הנקרא גם ישראל ״סבא״ שהגיש לו לקרבן עצמו.

״וירא אליו״. שהצדיק אצלו שמבחנו שלמות את המציאות שלמעלה

ממקומו׳ הקב״ה אינו מטריח קודם שטובו עצמו. לכן נאמר שיוסף הי׳ שם

בבית הסהר אצלו. שצורה ושפון מיוחד.

״ויוסף הי׳ במצרים״ שלמעלה שלוף במצרים הי׳ — יוסף. שלו

שינה את שמו כיוסף שצ״פ קרא לו פרעה אומר לכו אל יוסף.

אז ישיר ויאמרו לאמר. כי בכל פסוק אני רואים רבוי בבריות

שהלשון רוח השירה והשירה של המשורר מיוחדים הי׳ אלו שהמון בתוך.

רוח השירה לאמר בבריות שלשה בברית, לתרבות בבירור. וזה ויאמרו — בבני

לאמר, לאומר. (… sagen.)

אין מגל לישראל. הצבין, הצ״ס כה נא מבלך של ישראל.

קטעי רעיונות לרגל אוספת הרבנים.

אוספת הרבנים חוץ ממה שהיא מחויבת להתעניין בשאלות האקטואליות, עליה
לשים לב גם לשאלות רבות שאין להן פתרון בתוך המחנה ולאור שאנו [illegible] גם
אליהם ולא רוצים מאוד וגם לא לקיים על אלה שהלכו מאתנו ונספו
ברוב פאר והדר. השאלות והתשובות הראויים לעמוד על הפרק

רבות לפי דעתי שאלות החינוך ושאלות חינוך המחנכים. אין לנו עתה
בשום [illegible] שהתקופה המחריבה הציונית הולכת ומסתת הרבה מנפשות
ישראל ועמנו מנהיגי הקהלות בפרט ירגילו לחקר בשאלות אלו —
מתי נושע? — אלו דברים אומרים על דעתי שאין אני מתביישת למסר
אותם בכתב בשלטונים עקריים ושלוח למחזה לעדות פנים שאני
מניח בגוף בין הרבים גדולים — זה"ז כבר הגיע הזמן למלא ידי
רבנים ומלמדים חסרי עבודה להוציא לאור ספר הקריאה לנוער
~~שלבים בבתי הספר [illegible] להוראה ולחנוך בבתי [illegible] יבואו~~
גם תרגומים מה ספרות היפה העברית שאין בה מאומה פגם
יפורסם גם מאמרים ע"ד חיי היהודים ומנהגיהם בכל מקומות הגולה.
גם ציורי "מוסר" קטנים, גם משלים [illegible] בתרגום וביאור [illegible]
ויפה. גם הערות על פסוקים וכו' וכו' הצריך לזה ברור, במעט
כל המלמדים בכפר ובעיר חסרי טעם וידיעה הם במקצועות אלו
ואין להוראתם ערך. המסוגל להחיות את "שיעור האמונה". נמצא
שהשיעור יבש וחסר כל חיות ומשעממים התלמידים ואין להם כל
מושג בשבחות היהדות ורוממותה, תורה קדים המחשים כל-כך נשגב
סבות הברך, הכפירה וכדו'. הרי אין כל אומה שתוכל לה כ"ב הרבה
מה להלהיב את הנוער, הן במעשי העבר הן בהווה ואין אנו

VI

משתמשים בזה כל זמן הרבי אינו בעיר, כמו כן
במה כמו המשפטים יכולים ומלהיבים את הצעירים ואין שום
לנו באמת במה להשפיע עליה נוסף בחינוך ילדינו?...
ספרי־קריאה לכל המדרגות מסודר יפה, צריך!-
וזהו סדרו: א) ציורים היסטוריים (כתובים בתיאור
יותר מענין מ"הקודש" ו"המילר".
ב) "חרסטומטיה" מדין "הגבורים"
ג) קובץ ומבחר מדרשים ובאורים מדרשות
הרבנים;
ד) ציור חיי "אוחבי" מכל מקומות היותם;
ה) [illegible]

לזה יבחר ועד המחוז את העבודה לבין החברים הרבנים
ואת כל הרבנים ~~[illegible]~~ יתחייבו שישתמשו בספר בבתי הספר שלהם בחינוך
ימצאו בית הוצאה של [illegible].

סעיף ד) שכל האספה לפנות אל בית המדרש לרבנים ([illegible])
שלא יתן תעודות הוראה ולא יקבלו משרה רבנות שום מוסמך
רק מי שגמר את סדר הלמודים ואוח"ב שמש בתור "עוזר"
אצל רב אחד, כי צריך יצאו הרבה רבנים לשמש בכתר הרבנות
מבלי שיש להם די התלמדות מעשית (Praxis) ומסורה
(Tradition) איך להתנהג, איך לפסק, לתקן, לדרש, ללמד,
לבוא, ולהכריע.

לספרי שיר להם בשירון וגם יוצאים את הנוכחים להצגה.
המקהלה; להקת המנדולינות עזר בנגינה, מורה, בובות ושחית
מצוה [illegible] (בערים קטנות יותר, עם מי לדבר באידיש)
והצעיר יכול לו יצירות משלו ומי שיר לו בשירון הוא
יבחר מן המלה ומי שאין לו הלא כבר יודע הדבר ואיך
הלא [illegible] יוצא לסופר ומעני — המספר והבית
המנצח יהי בקשר עם הרבנים ולהשיגם [illegible] אליו ושיקומו
יחד [illegible] להורות —

עוד דבר: ישרת הרבנים הרצאות (Vorträge) ביחוד בערים
הקטנות צריך: חסר המצבה בעניני היהדות וחסר דרשנים ודרשות
שבצ [illegible] שמעו כבר [illegible] צריכים לעורר אותם הלבב ולעורר [illegible]:
ויוסף להם [illegible] [illegible] שמחת לדברי הבל ושלם עוד
[illegible] רוחני ושיהם יהודים ועליהם מוטל החובה לשים
לב להם ובכל — פנים חדשות — בוחו יפה ובאים ושומעים (אך אם
[illegible] [illegible] [illegible] על [illegible] [illegible], המספר "שיר-עשרה"
או "המצבות ומלכתה", המספר: היום אין בכוון ומחר [illegible]
[illegible] [illegible] ויספרו את זה [illegible] —

בהזדמנות זו הרשות נא לי להודות מאוד שעזרתם בעניין
הבזל בעזרת שלמה כשלושה אורבני. אני גם בטוח-בטוח שלא נרפה
שהעזרתי חניך אוני לעורר את המנהיגות אוני חושבני
שהמשמר נוצייוט הגיעה בראש מעלה לפסגת הגדולה
שהם בהזדמנות בראש שבולי לא מלאו את תפקידם בהתמדרות
כ״כ,
ואם הפסק ניר זה גם הוא תבנית להיות לקחן ואני
סבל שלשות, לאור יבחו המבוניים — לא לשאו עמדתי.
אפשר שאתם מבוחים תשובה לחבש זכר מה
מה נעשים שלמצתי אני באמצעות הלשון ובלבול המצאת
ובחפצן ובכל גבול לאסוף המחניר סלרא ליושכה
מזכירת המשרד בשלום אל הקרובים והמשייעין
מאת הקבוצה

קרליבך, ב

בנסיעתי לא"י.

הימים ימי האביב, שרגיל אצלנו ה"פלשטינאים", מזג האויר הבהיר התמידי, היה אצלי כמו פלא נוסף לכל הפלאים שבנסיעה כזו מקיפה אותם. - חוליה הראשונה בשלשלת ההפתעות והמראות הבלתי-ראויות עד הנה, היתה הופעת הרי השלג, האלפים האוסטריים, שפתאם, מתוך שדות רחבים, מכוסים רק בירק דק ורך מזהירים בנגה השמש נראו באפק כמו עננים מוקפאים מוזרים. כי כל שכן שהרכבת הלכה ומתקרבת, גדלו והרבו העננים האלה אך לא נעו ונדדו ולא שנו צורתם.

הנה תמונה אחרת. הים התיכון בגוון התכלת ע"י נמל טריעסט. השטח הבלתי-מוגבל משתרע לפנינו חלק כראי ובשקט המצוהל ירא. האניה הלבנה, בת שתי קומות, זה הבית השוחח התמוה שמוכנים ומזומנים אנחנו למסר את נפשנו תחת חסותו במשך שבוע ימים; - הוא שבא לקחת אותנו מאת היבשה הבטוחה, הנכרת לנו, שעליה גדלנו, צמחנו אל העזובה המתנודדת, האי-סופית והאי-יסודית - הנה מונחת לפנינו, ויודעים אנחנו שאם שמנו את רגלנו על מעלותו, אך אז חותכים אנו את החתוך, באה הפרידה. סבלים עם קרונות קטנים מלאים מזודות, שוטרים איטלקיים, פקידי מכס, מלחים רצים אנה והנה וביניהם זרם של יהודים מהגרים, אלה בוכים ואלה צוחקים, מתפרדים משאריהם ורעיהם, נשים מטפלות במזודות ובילדים בחפזון ובהתרגזות עצבני. והנה יוצא מבית-המכס זוג, יהודי זקן ואשתו המקופלטת, בלי לויה ובלי חפצים. רגע הם עומדים, אחר-כך האיש צועד קדימה צעדים מספר, מושיט ידו לאחריו אל אשתו, וככה, כשני ילדים, בלי להביט ימינה או שמאלה, בעינים משתאות ומאירות המביעות: זוהי - היא מובילה אתנו לארץ הקדושה, הם הולכים הלאה, בלי עוד שהיה, כמו ישר אל תוך הגן-עדן.

ולא רק העינים שבעו דברים לו פללו, גם לחוש אחר היו הפתעות שמורות. ישבתי על ספון הספינה. תם קול המולת-הלבת. ולא על המראה הנפלא מאין כמוהו אני אדבר שנותנת העיר המצודה, יפו, ותל-אביב הלבנה על צדה, השכם בבקר כשהשמש שלקראתו נסענו, לוחמת בקרניו עם העננים, ולא על הבשם שעשה המולדת, המעולם לא-ראויה, כי אם על הריח הירק, כבזכל, הבא כמעורב עם הגלים הירוקים-כחלים והרכים. לא ידעתי שהיה עז זמן - פריחת-תפוחי-הזהב ולא אחרת חשבתי, כי הגלים השוטפים את חוף הארץ הברוכה הזאת, נחבחים הם.

אויף פרייטאג, 2טען דעצעמבער

דר. עזריאל קארלעבאך:

איי ער סערטיפיקאט
-:-

/ אבריעף קיין דייטשלאנד /

בעטסט מיך, ליעבער פריינד, איך זאל דיר שיקען אסערטיפיקאט. און, פרעגסט דו, וואס איז דאס אזעלכעס – אסערטיפיקאט? –

האסט עס, אלזא, נישט געוואוסט. געהערט רעדען וועגען דעם, נאטירליך, פערשטאנען זיין בעדייט, אבער מעהר געגויער דערמיט זיך נישט אינטערעסירט. ביז – מען האט דיך, דיין טאטע און מאמע, דיין ברודער און שוועסטער, פון שטוב ארויסגעשלעפט, אין גאס אריינגעשליידערט, בערויבט, צעשלאגען, אין תפיסה איינגעזעצט. איצט טעלעגראפירסט דו, שרייסט, שרייבסט – אסערטיפיקאט.

אסערטיפיקאט, מיין פריינד, איז אן'ענגליש ווארט. בעשטעטיגונג [illegible] איז דער טייטש דערפון. [illegible] יעדעס שטיקעל פאפיר אין ענגלאנד, אייגענטליך, הייסט אזוי. ווייל אלסדינג, וואס איז אמטליך, הויבט זיך אן מיט דער פארמולא: "דיס [illegible] איז" – איז – "טו סערטיפיי" – כדי צו בעשטעטיגען... / דאס

נאר אויב דו פרעגסט מיך, וואס פארא שייכות דאס האט מיט ד י ר, – איז מיר באמת שווער, די צו ענטפערן. ווייל די רעשט, זעהסט דו, פערשטעה איך שוין אליין אויך נישט. וואס איז דא פערהאן וואס צו בעשטעטיגען? – אז דו ביסט [illegible] אנ'איד? – צו איז דערויף נישט גענוג בעשטעטיגונג דיין פנים, דיין בליק, דיינע אין קייטען געשמידטע הענט, דיינע בעשפיגענע קליידער, [illegible] פון מיליאנען לאפיטוטען ארום דיר – צו שטעהט נישט אדורעלט, אגאנצע וועלט און טייטעלט [illegible] מיט'ן פינגער און שרייען און וויאעט און בורטשעט: איד, איד, איד – ווירקליך נישט צו בענעהמען, נאך וואס מען דארף דערויף נאך אפאפיר. [illegible] 2 Abs.

אדער "דאס איז כדי צו בעשטעטיגען", אז ארץ=ישראל איז דיין לאנד, דיין היים, דיין אדרעס, דער איינאלינציגער וואס דו האסט? – ווער ווייס עס נישט? – אונבאוואוסט [illegible] היינטיגע [illegible] וויסען נישט וואו אונגארן איז, טשעכען, וואו טשעכיען ליעגט, עס האט נאך מיט קנאפע צוויי דורות צוריק קיינער נישט געוואוסט, וואו אויף דער מאפע ס'געפינט זיך אדייטשלאנד און וואס דאס איז אדייטש, [illegible]

[illegible] אבער – ארץ=ישראל? – זינט [illegible] מענשען געדענקען, זינט לענדער ווערען פערצייכענט און פעלקער האבען נעמען איז אין [illegible] קיין קינד אין וויעג נישט געלעגען, קיין אינגעל אין שול נישט געגאנגען, קיין זקן אין קאשטיאל נישט געזעסען, וואס האט נישט געוואוסט און געהערט כסדר אין ליעדער און [illegible] מעשיות [illegible] אז – דו, איד, ביסט פון ארץ=ישראל און ארץ=ישראל איז פון דיר.

דערויף ארויסנעהמען אפאפיר פון [illegible] אסעקרעטאר אין אקאנסולאט? – ד א ס "בעשטעטיגען"? – ס'לעגט זיך נישט אויפ'ן שכל.

– / –

אמאל, דאס איז אמת, האבען אזעלכע [illegible] [illegible] נישט דיין [illegible] געווען אזא קלארע און אלגעמיין בעוואוסטע זאך. געווען אפילו, אויב איך האב נישט קיין טעות, עטליכע קרובים אין דער משפחה, וואס האבען עס אליין געפרובט לייקענען.

און אויך דער צובונד צו ארץ=ישראל איז נישט געווען אזא זעלבסטפערשטענדליכער ענין. ביסט טאקי אלע יאהרען געווען אנאציאנאלער איד, אציוניסט – נאר וואס פארא ציוניסט? [illegible]

האט [illegible] געדיענט, אויב נישט אלס קלין בעשטעטיגונג, אזוי אלס א – לעגיטימאציע, דאס מען וויל פאהרען, איז גרייט צו פאהרען און דער עיקר, אז מען האט א ר ע כ ט צו פאהרען. ווייל אין [illegible] יענע צייטען [illegible] נאך [illegible] גע-

ווען אידענטיש - רעכט און פאפיר. אויפגעשריבענע, פעטע [illegible], אונטערגעשריבענע
זאכען זענען געווען פאקטען, שטארקע פאקטען, פאר וועלכע די ווירקליכקייט האט זיך
דרך=ארץ'דיגע געבויגען. און דאס ר ע כ ט אגעוויסע זאך צו טהון איז געווען.
[illegible] דער ערשטער בעדינג אידער מען איז גאר צוגעטרעטען, זי צו טהון.
אויך איז עס, ווי דו געדענקסט נאך אפשר, געווען אזוי, אז ביי איין גע-
וויסער מאכט, איין איינסטאנץ (איז) אין האנט געלעגען דאס רעכט (אויף) זי, אשטייגער,
אגרויסע סומע געלד ביי אנדבן. [illegible] זי האט צעטיילט. דאס גרויסע רעכט אויף
קליינע רעכטעלעך, פריווילעגיעס, [illegible]. אליין [illegible] אויף דער אונבע-
גרעניצטקייט פון איהר מאכט מוותר געווען און זי [illegible], צעשאנקען צווי-
שען גוטע פריינד, ארימעלייט, גלאט נצרכים. "ערלויבענישען" האט מען גערופען די
קליינע קופערנע מטבעות, וואס מען האט דעם איינצעלנעם יחיד צוגעווארפען פון דעם
ריעזיגען מיליאניגען אוצר "רעכט".

און הגם, אין תוך, איז דאך דאס געווען אנדבה און נישט מעהר - דאך האט
יעדער איינער, ווי דער שטייגער, וואס האט נאר אזא בידנע-קאפיקע געהאט געקרי-
גען [illegible] צוגעטיילט, זיך פאר אגאנצען גביר געהאלטען, אשותף אינ'ם גרויסען
אוצר פון רעכט און מאכט, [illegible] אבירגער, [illegible]
טאר איהם [illegible] בעל=הבית, א - כשר'ער מענש. און [illegible]
[illegible] איז איהם [illegible] אנ'עוולה געשעהן, האט ער זיך
שטארק אנגעבייזערט, זיין פאפירעל, זיין ליצענץ, זיין "בעשטעטיגונג"
פון בוזעם=קעשענע ארויסגעכאפט און אנגעווייזען: נאט, זעהט מיט וועמען איהר האט
צו טהון; און זאגאר כוליגאנעס פלעגען דאס זיך איבערשרעקען, בעטען ענטשולדי-
גען און זיך צוריקציהען.

(דייקא איז שוין) נאר דאס אלץ, ווייסט דו דאך, זענען מעשיות פון פארצייטענס. [illegible]
[illegible]
[illegible] יעצט איבססאנץ, וואס האט אמאל [illegible], אזוי אונדערשעפליך
פיעל רעכט געהאט (אזוי בוינקראטיש ניט) האט איהר גאנץ פערמעגען, טייללווייז צוליעב בטלנות, טיילווייז
אין נארישע מינכענער שפעקולאציעס פערלוירען, [illegible] א יורד, אליין אנ'
ארימאן, וואס בעט פריווילעגיעס און קריעגט זיי נישט. און במילא שרעקט קיינער
שוין פאר קיין (ליצענץ) [illegible] און שעהן געדרוקטע הכשרים זיך נישט איבער. [illegible]
[illegible] מעהר געהט נישט דאס פאפיר און דאס רעכט פאר'ן שאפען פון
(לשון אויך) אפאקט.

מען האט [illegible] איבערגעדרעהט דעם סדר: פריהער שאפט מען דעם פאקט
און דערנאך ווערט דער געשעהענער פאקט אין אפייערליך פאפיר אנערקענט אלס דאס -
רעכט.

לייען צייטונגען, הער ראדיא, גיב אקוק אין אטלאס - ווערסט דו עס זעהן.

- / -

(אומזיסט) אויב דו פרעגסט מיך דעריבער, וואס ס'איז ה יי נ ט י ג ע צ יי ט ע ן
דער סערטיפיקאט [illegible] צו קומען קיין ארץ=ישראל, -
האב איך פאר דיר נישט קיין אנדער ענטפער, נאר דאס:

- דיין אויסגעביילטער רוקען איז דיין סערטיפיקאט. דיין צעמזיק'ט פנים,
דיין געקייטע האנט, דיין צעריסען קלייד. די אומשולדיגע צופה'לעך אויף דיינע
ארימס זענען דיין וויזא, די טרעהרען פון דיין פרוי, דאס געשריי פון דיין געקנעכ
טען ברודער. [illegible] דיין צעראבעוועט געוועלב [illegible] איז דיין
פאס. דיין צעבראכען מעבעל, דיין פערברענט הויז.

[illegible] לעגיטימאציע [illegible]

[illegible] די ארעסט=בעפעהלען פון דער געסטאפא, די קאנפיסקאציע=
פירקולארען פונ'ם גענעראל געהרינג, די טויטען=בעשייניגונגען פון דער היטלער=
יוגענד.

ס'לעגיטימירען אונז די חורבות פון אונזער לעבען. די רויכיגע רעשטלעך פון
אונזערע בתי=מדרש, די צעריסענע פארמעטען פון אונזערע ספרי=תורה, די צעריבענע
שטיינער פון אונזערע קהל'שע בנינים. ס'לעגיטימירען אונז די פון זינען אראבגע-
גאנגענע ווייבער אין די גאסען, די בלינדע, וואס בלאנדשען אין די וועלדער, די
שטומע, וואס קייהען די גרעזער אינ'ם קיינעמס=לאנד ביי די גרעניצען.

ס׳זענען עדות, ווער מיר זענען און וואנען מיר זענען אוועק און וואו מיר גייען, מיר מוזן גיין, מיר וועלן גיין — די געשווואלענע וואונדן אויף אונזערע קערפערס, די בלייבקייט פון אונזערע אויסגעטריקנטע ליפן, טויט=שרעק פון אונזערע אויגן, צישער אין אונזערע הענט. ס׳איז פארצייכנט פון וואנען מיר קומען מיט די

גומי=שטעקענס פון די כוליגאנעס, די ביקסן=שאסן פון די ברוינע בעסטיעס, די קוילן=וואַרפער=ווידערקול איבער אונזערע קעפּ.

ס׳איז אונטערגעחתמ׳עט מיט בלוט. ס׳טראגט דאטעס, היסטארישע, קיינמאל נישט פערגעסענע. ס׳זענען געווען עדות הימעל און ערד, זיבעציג פעלקער, גרויסע און קליינע, וואס זענען געשטאנען דערביי, געקוקט און געשוויגן.

מיט שטאהל און אייזן פערמאכטע גרעניצן פון אלע ארומיגע שטאטן און ערגעץ אנדערש אחוץ קיין ארץ=ישראל קענען מיר נישט גיין. ס׳איז

הונדערטער "אויסלענדער=געזעצן" פון צעהנדליגער פארלאמענטן, ס׳איז דעריבער געווארען אבגעשטעמפלט און ס׳איז איינשטימיג אנגענומען געווארען און פערצייכנט פאר די קומענדיגע דורות, — אז קיינער, קיינער וועט אונז נישט אריינלאזן, נאר ארץ=ישראל:

דאס, ליעבער פריינד, איז דער סערטיפיקאט.

— / —

דערמיט, האסטו דו מורא, קען מען נישט פאהרען? —

אמת, דער יחיד — נישט. אבער אלע אינאיינעם, די הונדערטער=טויזענדער די גאנצע גרויסע מאסע — יא, בפירוש יא.

נאר מוט. סיי=ווי — וואס האט איהר צו פערליערן? — נאר אויפגעהויבן זיך און געגאנגען אין איין גרויסער פראצעסיע. און געוויזן ביי די גרעניצן די געשענדטע לייבער, צעשטערטע גייסטער, פערלאפענע אויגן, אבגעהאקטע הענט, אונטערגעבראכענע פיס, פעריתומ׳טע קינדער, פערעלענטע מאמעס.

גענוג, ~~און וועלן הונדערטער אויפ׳ן וועג אנדערפאלן,~~
~~און וועלן טויזענדער זיך נישט דערשלעפן — סיי=ווי, וואס מאכט עס אויס? אני אי״ך~~
~~אין אייראפא האט הלילה נאר צוויי ברירות: ארנטערגעהן אין שאנד אדער אין כבוד.~~
~~ואל עד בעסער ארנטערגעהן אין כבוד.~~

געשטעלט זיך, יציאת=מצרים׳דיג, די צעהנדליגער טויזענדער אויפ׳ן שליאך. געדיכט איינער נעבען צווייטען, קיין אנדער ווארימקייט וועט איהר נישט האבען. און געגאנגען וואו די אויגן טראגען, צום גרעניץ פון אמערב׳דיגען לאנד צו. און לעגיטימירט זיך מיט א יי ע ר סערטיפיקאט. און געבעטען נישט מעהר, ווי אדורכצוגעהן יענץ לאנד, צו אשיף, קיין ארץ=ישראל צו. און וועט איהר זיך וואלגערן און וועט נאצי אייך וועלען צוריקיאגען און וועט דער גרעניץ פאר אייך היינט און מארגען זיך נישט עפענען — וואס מעהר איהר וועט זיין, וואס מעהר וועלען דאך מוזען איבערבלייבען. און וואס שטארקער איהר וועט וועלען, וואס גרינגער וועלען די גלגולים זיין. נאטירליך: נישט מיט יענע

צו מען וועט דערנאך אריינלאזען קיין ארץ=ישראל? — ~~ארץ=ישראל לאזט נישט~~

סערטיפיקאטען פאר קאפיטאליסטען פון טויזענד פונט און מעהר, פאר מענשען מיט אפאך אין האנט און אנדערע קוואליפיקאציעס. נישטא מעהר. אבער א יי ע ר ע סערטיפיקאטען האבען זיך נאך נ י ש ט אויסגעלאזט. אך, וואלטען זיי יאזוי נישט געווען זייער האבען זיך אויס געלאזט, ווי זיי זענען. און א יי ע ר ע קוואליפיקאציעס וועלען נישט קאנקורירט. זייער ווייזט און מיר וועלען זעהן, צו ענגלישע קוילן=ווארפער וועלען זיך אנשטעלן אויף ווייבער און קינדער פון היטלער=לאנד.

וואס צו טהון אין ארץ=ישראל? — צו קומען אין אויסגעשטרעקטע ברידערליכע ארימס אריין. צו בויען דאס לאנד מיט זייער אינאיינעם. מיט קרבנות, אודאי, אבער אויך מיט — ברידער, פאר ברידער, פאר זיך.

און לעגאליזירען? — לעגאליזירט וועט אייך די — געשיכטע, די המסטאריע פון ייִדישן פאלק.

— אוני אוועקלויפן?

~~גיי וואלמט, שרייבסטו די, געווען ... אונז, דער גרעסטער ארנאגסורגע.~~ נאטירליך, ... נאר פאר ..., ווער ס׳האט עפעס=וואס צו פערליערן אין ... ~~בכלל ... "ארנאגסורגע" ... פאר איידען ... צירקט ... אוך דער...~~
~~פעהלט נישט פעראן...~~

*

*

[illegible]

~~באר~~ דר וואלטסס/~~פערוואלט פאטש איין~~ אטרייסט~~ווארט~~ ~~אין~~ אומוט=ווארט ~~זאל איך דער~~
מיטגעבען אויף דיין וועג. איך האב געזוכט און' - נישט געפונען. איך האב געניטשעד
אין אלטע ביכער - בלאס, מיין פריינד, שוואך און אקיבדערשפיעלכעל אקעגען דעם, וו
איהר געהט אדורך. איך האב געלייענט כראניקען פון די שפאנישע ארויסגעטריבענע -
אידילישע פאעמעס אקעגען די בריעף, וואס קומען דא אן פון דייטשלאנד.
נאך עטליכע ווערטער ביאליקס, עטליכע זאצען, שאלען מיר כסדר אין די אויערן,
האמערן מיר אין קאפ, צעטרייבערן מיר די נעכט, - אפשר וועלן זיי/אויך דירדאיין
די בלוטען ~~אדערן~~. אט זענען זיי:
- נישט דערגאנגען, נישט דערעסען, נישט דערארט און נישט דערלעבט?, - וואס זשע
זארגט איהר? - ווי די אדלערס הויבט זיך פלוצים אויף און שוועבט: איבער גאנצע בער
מיט צרות, איבער ימים כויט און פיין, - טראגט זיך מיט פערמאכטע אויגען, זאל זיין
דארטען, וואס זאל זיין, - - -
און:
- נישט קיין טאטען, נישט קיין מאמען, נישט קיין גואל, נישט קיין פריינד?, -
וואס זשע ווארט איהר? - כל ישראל, אלע זענען ברידער היינט. אלע, אלע איינגעשלאסע
אין איין גרויסען פעסטען רינג, איינגעפלאכטען בערד און לאקען, שיך און זאקען, אל
און יונג - - -
אדער:
~~- נישט קיין טראפען צום דערקוויקען, ארויסגעטריקענט ווי אקוראל. - וואס זשע~~
~~דארשט איהר? - נעהמט דעם בעכער, גיסט איהם אן מיט גרינער גאל. ארויסגעזופט און~~
~~נישט פערקרימט זיך, נישט קיין ציטער אין די הענט, זאל אקרענק דער שונא וויסען,~~
~~וואס אין הארצען בראט און ברענט - - -~~
און צום סוף:
- נישט קיין יושר נישט קיין אמת, נישט קיין רחמים, נישט קיין דין?, - נו, איז
וואס? דאס רעדעל דרעהט זיך, אהן אציעל און אהן אזין. קומט זשע, זייט אראד אין
רעדעל, דרעהט זיך, דרעהט זיך, נאך און נאך - אב פון וועג זאל יעדער גרעניץ,
אב פון האלז זאל יעדער יאך, - - -
הפקר, הפקר, אלץ איז הפקר,
ווי ס'איז הפקר אונזער בלוט.
אכפרה הונדערט וועלטען
פאר איין שעה פון זינד און מוט?

דר. עזריאל קארלעבאך: אויף זונטאג, 4טען דעצעמבער

די ווענען פון ארץ=ישראל -
:-
אהן אראבער
:-:-:-:-:-:-:-:-:-

ארויס אפגעארדנונג איז:
- ביינאכט איז אינגאנצען בישטא קיין פערקעהר אין לאנד. פון זעקס אזייגער אן -
ליידיג, פוסט, שטיל. גישט קיין אויטאס, נישט קיין וועגענער, נישט קיין פוס=וואנדערער.
נישט אויף די שאסעען, נישט אויף די בארג=וועגען. און פאקט מען איינעם, ווערען קיין גרוי-
סע צערעמאניעס נישט געמאכט און - מען שיסט.

איז ביי אידען אדורכגעגאנגען אדער לייפשטעלונג. מען האט אבגעשטעלט: ענדליך אשאר פער
פאסטיסעל. מעהר, הייסט עס, וועלען שוין ביינאכט קיין איבערפאלען אויף אידישע קאלאניעס
נישט קענען זיין. מעהר וועט מען ביינאכט קיין דראהטען פון טעלעפאן און עלעקטריציטעט
נישט איבערשניידען, קיין באמבעס נישט ווארפען, קיין פלאנטאציעס נישט אויסרייסען. קיין
הויזער נישט אונטערצינדען. אי - ביי טאג? ביי טאג זענען טיי=וויי קיין גרויסע ארגאני-
זירטע איבערפאלען קיינמאל נישט מעגליך געווען. אידישע וואך=פאסטענס האבען דערזעהן
פונדערווייטענס, באנדעס קענען נישט דערנעהנטערן זיך צו ישובים אין גרעסערע גרופעס און
איינצעלנע אטענטאטער מאכען באטיידליך, מורא.

זענען אדורך עטליכע וואכען און - מען האט זיך ענטסוישט. אמת, אביסעל שטילער געווא-
רען, אבער פון אויפהערען איז נאך גאר ווייט. מען שיסט פונקט אזוי ווי פריהער ביינאכט,
נאר איצט אביסעל מעהר אין דער נאהנט פון די שטעדט, אין די בערג. און וואס שייך די איבער-
פאלען אויף איינצעלנע פאסאזשירען - קומען זיי איצט פאר בעטאג. פריהער איז דא געפעהר-
ליכסטע שעה געווען זעקס נאכמיטאג, בין=השמשות פארנאכט, - איז אצט די געפעהרליכסטע שעה
געווארען זעקס אינדערפריה, בין=השמשות פארטאג. איינצעלנע מילך=הענדלער, גרינווארג=
סוחרים, ארבעטער אויפ'ן וועג צום פעלד פאלען אלס קרבנות כמעט איינדערזעלבער צאהל וואס
פריהער.

- / -

איז ארויס אצווייטע פעראָרדנונג:
- אויף ביי טאג טארען אויטאס נישט פאהרען, סיידען לויט אספעציעלער ערלויבעניש פון
מיליטער. קיינער נישט, ווער עס זאל נישט זיין. און מיליטער וואס געבען פעסטער נאר פאר
גרויסע נסיעות, וועט אונטערזוכען יעדען פאל פאר זיך, וועט פאדערן רעקאמענדאציעס פון
פאליציי, פון דיסטריקט=קאמיסאריאט און נאך. צומאל קיין בענזין וועט מען די שאפערען
נישט פערקויפען אהן דעם.

האבען אידען פריש האפנונג געשעפט: ס'הייסט, אז מעהר וועלען קיין טעראריסטען בכלל
זיך נישט געפינען אויף די וועגען, נישט קענען ריהרען זיך פון די ערטער. אוממעגליך, צו
טראנספארטירען וואפען, צו איבערשיקען באנדיטען און באנדיטען=אפיצירען פון איין ארט
צום אנדערען, סיגנאליזירען דאס אנקומען פון מיליטער, ענטלויפען, בעהאלטען זיך. די
וועגען וועלען שוין אלזא פון איצט אן זיין זיכערע.

נאר עס זענען אדורך עטליכע וואכען און הגם ס'איז ווידער אמאל מיט א סך מעהר שפיל
געווארען, איז עס דאך פון אכטשטעלען דעם טעראר נאך גאנץ ווייט. ס'פאלען שוין נישט אזוי
פיל קרבנות אויף די וועגען, אבער דאך געהט כמעט נישט אדורך קיין איין טאג אהן אשווארץ
יעהמעל אין די צייטונגען. און די מארדען געשעהן ווייטער נישט אין די געמישטע שטעדט, אין
זענע קריזען, אויף ווערלכע די ביידע רעגולאציעס זענען נישט חל. ביין, אויך דארטען, וואו
די ביידע פעראָרדנונגען האבען געדארפט צוריקשטעלען די פולשטענדיגע זיכערקייט - געשעהן
נאך אלץ איבערפאלען.

און דער עיקר: טאגטעגליך און נאכטנעכטליך, - אזוי געבען איבער אידישע מומחים דערויף
- ווערען אריינגעפיהרט וואפען קיין ארץ=ישראל. הגם יעדער שאפער ווערט קאנטראלירט פאר'ן
פאהרען און בעת'ן פאהרען. הגם קיין איין פאסאזשיר קען אין קיין אויטא אהן אספעציעלער
ערלויבעניש, אהן אבעזונדערער אונטערזוכונג, זיך נישט איינזעצען.

- / -

ווארום עס איז די טבע פון אזעלכע פעראָרדנונגען, אז זיי זענען חל קודם כל אויף די
יעניגע, וועמען מען מיינט - נישט.

גרינזיגדיגע אלטע אידען, וואס ווילען פאהרען פון תל=אביב צום כותל=מערבי אדער צו דער
מאמע רחל'ס קבר - זיי ריהרען זיך נישט אהן דער ספעציעלער "ערלויבעניש פון גענעראל=
קאמאנדיר פון די טרופען=כוחות פון זיין מאיעסטעט אין פאלעסטינא." יונגע בחורים אין א

קבוצה, וואס דארפען אין שטאדט זיך משתדל זיין וועגן אסערטיפיקאט פאר אנ'אומגליקליכען דייטשען קרוב - זיי'נצוהעלפען פריהער ארויס אזא פאס.

און ס'קומט ווייט ניט אן גרינג. פריהער דארף מען אוועק געהן נעהמען אפארמולאר, דאן אין פאליציי=סטאציע פון קווארטאל. דארטען ווערט בעשטעטיגט, אז מען וואוינט דא און דארטען, און ערשט דערנאך - צום פאליציי=קאמיסער. דארטען שטעהט מען אין אלאנגער שורה, ביז וואנען מען קומט צו צום העכערען פאליציי=אפיציר און מען דערלאנגט איהם ווידער די פא-פירען און ער דארף ווידער אויספרעגען און בעשטעטיגען. ס'געדויערט. מען מוז קומען דעם אנדערען טאג און דאן ענדליך האלט מען אפאפיר מיט אבילד און אנ'אונטערשריפט פון פאליציי, אז מען איז כשר בדרך כלל. אבער צו וועגען פאהרען קומט עס נאך ניט.

דערנאך נעהמט מען געהן צום דיסטריקט=קאמיסאר קריגען אצווייטען פארמולאר. דערמיט לאזט מען זיך צו אנ'אדוואקאט אדער אנ'אנדער בעגלויביגטען מענש, בעשטעטיגען, אז מען איז דער און דער, די פאטאגראפיע איז ריכטיג, די חתימה איז אין ארדנונג און אזוי ווייטער. און דערמיט געהט מען ארויסבעקומען אנ'אלגעמיינעם אידענטיטעט=פאס. ווידער אלאנגער אנאנעק, ווידער שטעה'ן, איידער מען קומט אן, ווידער פאטאגראפיעס, מעסטען די גרויס, פעסטשטעלען די פערזאנא-ליען און ווידער - קום צו געהן מארגען. דאן ענדליך בעקומט מען ארויס דעם אידענטיטעט=פאפיר. אבער ביי פאהרען האלט עס נאך ניט.

ווארום ערשט ווען מען שטעלט זיך אוועק פונדאסניי אין אנ'ענדלאזען אנאנעק - ערשט דאמאלסט קומט מען צו צום אמת'ען בעל=הבית, צום מיליטער. ביז איצט האט מען געהאט צו טון מיט אידען און ערשט די ענגלענדער געבען ארויס אויפ'ן סמך פון אידענטיטעט=פאס און פון פאליציי=רעקאמענדאציע די ערלויבעניש צו פאהרען. און ניט יעדען איינעם געבען זיי ארויס צו פאהרען אומעטום. נאר וואו ס'איז אונבעדינגט נויטיג און ווידער אמאל נאך אלאנגער פראצעדור.

אלץ, נאטירליך, איז שרעקליך צענטראליזירט. זאכען, וואס וואלטען געקענט ווע-רען ערלעדיגט אויף איין ארט, זענען צעטיילט איבער דער גאנצער שטאדט. און האט מען דא בעענדיגט, קומט מען, ווי דער שטייגער, אויפ'ן צווייטען אמט און געפינט עס - פערמאכט. און קומט מען אויפ'ן אנדערען טאג און דערווארט זיך ענדליך - ווערט די ביטע אנגענומען אבער נאך ווייט ניט ערלעדיגט און מען דארף קומען נאכאמאל. אגאנצער יריד געווארען ארום די אמטען: פאטאגראפען דרעהען זיך, אקאפע=הויז לייזט, אינגלעך שטעהן פאר עטליכע גראשענס אין דער שורה, דער ס'האט זיך בעזארגט מיט אשטוהל, דער ס'לייענט בעת מעשה איבער גאנצע ראמאנען, אבער - רוהיג, שטיל, פרום. אידען שטעהן מיט אוואונדערליכער רוה און דיסציפלין, טראגען אלץ אריבער מיט אגרויסער זעלבסטפערשטענדליכקייט איב'ם דרך=ארץ פאר'ן געזעץ און ניט אריינקלערענדיג אין די מאדנע דרכים פון אהאפערדיגער בירוקראטיע.

אראבער דאגעגען האבען זיך דאס אלץ - איינגעשפארט. זיי האבען פשוט געסטראשעט, אז זיי וועלען יעדען אראבער, וואס וועט ארויסנעהמען אזא ערלויבעניש - דערשיסען. קורץ און קלאר.

האט קיין אראבער קיין מיליטער=פאס ניט ארויסגענומען, ס'איז גארניט געקומען דערצו, מען זאל אונטערזוכען, ווער פון די טעראריסטען ס'פאהרט און ווער ניט, און במילא האט מען אזוי ארום אויך קיינעם ניט געקענט פערהאלטען.

און די אראבישע עקשנות איז געגאנגען נאך ווייטער: ווער ס'מוז פארטפאהרען, זאל ער אפילו זיין דער רייכסטער, צו יעדען קאמפארט צוגעוואוינטער אראבער - בענוצט ער זיך מיט אקעמעל, מיט פערד=וועגענער און שלעפט זיך אגאנצען טאג אויף אדיליזשאנס פון יפו קיין ירושלים, ווייל - אויף וואגען מעג מען פאהרען אויך אהן מיליטער=פאס..

- / -

עס איז קלאר:

אגעזעץ קען האבען ווירקונג נאר דארטען, וואו דער גאנצער ציבור אין אלגעמיין האט דרך=ארץ פאר'ן געזעץ, און ספעציעלע פערארדנונגען איזאלירען די פערברעכער. וואו אבער דער גאנצער ציבור געציהט זיך מיט ביטול צום געזעץ, דעקט ער די פערברעכער.

די אראבישע בעפעלקערונג אזוי ווי זי איז היינט, האט נישט קיין שום אכטונג פאר דער מאכט. זענען געווען אראבער פערזענליך פראינטערעסירט אין דער אויפהאלטונג פון דער ענג-לישער אויטאריטעט, - האבען זיי געמוזט עטאבלירען פאר'ן אינערליכען אראבישען טעראר. זיי געפינען זיך - 25 טויזענד נפשות - אין דער עמיגראציע אין די שכנות'דיגע און זאגאר אין אייראפעאישע לענדער.

און ס'איז אינטערעסאנט, אמאל צו פערגלייכען די לאגע: אראבער זענען אנטלאפען פון דא-נען אין די טויזענדער, אידען [illegible] - קיין איינע ניט, פערקעהרט זיי זענען צוגעקומען, בערך 30 טויזענד, פאר דער צייט פון די אונרוהען. אראבישע שטעדט זענען דורך די ענג-לענדער גאנץ אפיציעל פערלאזט געווארען, ערשט לעצטענס נעהמט מען זיי צוריק איין און

שטעלט זיך נישט אפּען צו מעלדען, אז מען האט "פאראבערט באר-שבע". למשל. אידען דאגעגען, האבען קיין איין מינוט נישט אין זינען לאנד נישט פערלאזען פאר דער צייט פון די אומרוהען.

ס'הייסט: דער אומצוטרוי צווישען אראבער און ענגלענדער איז אנגעגאנגען ווייטער. נישט דער ענגלענדער שפירט זיך זיכער אין אן אראבישער שטאדט, נישט דער אראבער, וואס וואלט אפילו געוואלט זיך שטעלען אונטער'ן שוץ פון די ענגלענדער און צוזאמענארבעטען מיט זיי - געטרויט זיי, קען זיי אנגעטרויען דעם שוץ איבער זיין לעבען.

דאגעגען אידען - פערלאזען זיך אויפ'ן ענגלענדער ווי אויף א פאקט, וואס האלט אויף די מאכט און די מעגליכקייט פאר דער אנטוויקלונג פון דער אידישער נאציאנאלער היים. יעדער איד גלויבט דערין, אז דער ענגלענדער באהערשט דאס לאנד און ער אריענטירט זיך דערויף אין זיינע אלע טהאטען.

שטעהן אידען געדולדיג אין אנגעבעק און ווארטען אויף זייערע מיליטער-פעטער, בעת ביי אראבער זענען די דאזיגע ענגלישע אמטען פולשטענדיג בעטעמטיגונגלאז...

- / -

פאהרט מען היינט, - אויב מען האט שוין יא דעם פאס - גאנץ גיך אויף די שאסעען פון ארץ-ישראל. אקליינער פערקעהר. נישטא קיין אראבישע אויטאס. ס'קען זיך דוכטען. גלייך ס'וואלטען אינגאנצען אין לאנד קיין אראבער נישט געלעבט.

באין ברירה, נישט האבענדיג קיין אנדערע פאסאזשירען, פערהאלטען די ענגלישע סאל-דאטען די - אידען. אלע פיערטעל-שעה נעמט מען ארויס פון אויטא, קאנטראלירט, גענעמט אונ-טער אביסעל, הייסט פאהרען ווייטער. געפינען, באמיילליך, געפינט מען גארנישט. אלע אידען זענען כשר'ע מענשען.

און מאכט אמאל א נ'ענגלענדער בעת אקאנטראל פארט א נ'אנגעשטרענגט פנים און דוכט זיך, ער איז אביסעל אנגעצויגען, - איז עס נישט, חלילה, צוליעב אגרוגז אויף די יעניגע, איבער וועמען ער פיהרט דורך זיין קאנטראל, נאר ניכער איבער די יעניגע, וואס באליידיגען-טירען איהם, אינגאנצערען אויך אזוי פולשטענדיג, אז במעט ווייס ער אליין שוין מעהר נישט נאך וואס ער איז דא אויפגעשטעלט געווארען...

אויף זונטאג, 4טען דעצעמבער

די וועגען פון ארץ=ישראל - אהן אראבער

ארויס אפעראדנונג אזא:

– ביינאכט איז איבגאנצען נישטא קיין פערקעהר אין לאנד. פון זעקס אזייגער אן – ליידיג, פוסט, שטיל. נישט קיין אויטאס, נישט קיין וועגענער, נישט קיין פוס=וואנדערער. נישט אויף די שאסעען, נישט אויף די בארג=וועגען. און פאקט מען איינעם, ווערען קיין גרויסע צערעמאניעס נישט געמאכט און – מען שיסט.

איז ביי אידען אדורכגעגאנגען אדערלייכטערונג. מען האט אבגעעטעמט: ענדליך אשארפער מאסמיטעל. מעהר, הייסט עס, וועלען שוין ביינאכט קיין איבערפאלען אויף ~~קיין~~ אידישע קאלאניעס נישט קענען זיין. מעהר ווערט מען ביינאכט קיין דראהטען פון טעלעפאן און עלעקטריציטעט נישט איבערשניידען, קיין באמבעס נישט ווארפען, קיין פלאנטאציעס נישט אויסרייסען, קיין הייזער נישט אונטערצינדען. איי – בייטאג? בייטאג זענען סיי=ווי קיין גרויסע ארגאניזירטע איבערפאלען קיינמאל נישט מעגליך געווען. אידישע וואך=פאסטענס האבען דערזעהן פונדערווייטענס, באנדעס קענען נישט דערנעהנטערן זיך צו ~~קיין אידישע פאהלן~~ ישובים אין גרעסערע און קליינצעלנע אטענ-טעטער האבען, נאטירליך, מורא.

דענען אדורך עטליכע וואכען און – מען האט זיך ענטטוישט. אמת, אביסעל שטי-לער געווארען, אבער פון אויפהערען איז נאך גאר ווייט. מען שיסט פונקט אזוי ווי פריהער ביינאכט, נאר איצט אביסעל מעהר אין דער נאהנט פון די שטעדט, אין די בערג. און וואס שייך די איבערפאלען אויף איינצעלנע פאסאנטען – קומען זיי איצט פאר בעגינען. פריהער איז די געפעהרליכסטע שעה געווען זעקס נאכ-מיטאג, בין=השמשות פארנאכט, – איז איצט די געפעהרליכסטע שעה געווארען זעקס איינדערפריה, בין=השמשות פארטאג. איינצעלנע מילך=הענדלער, גרינווארג=סוחרים, ארבעטער אויפ'ן וועג צום פעלד פאלען אלס קרבנות כמעט אין דערזעלבער צאהל וואס פריהער.

– / –

איז ארויס אצווייטע פעראדנונג:

– אויף בייטאג טאר~~ן קיינער ארויף די שאסעען מיט~~ קיין אויטאס נישט פאהרן, סיידען לויט אספעציעלער ערלויבעניש פון מיליטער. קיינער נישט, ווער עס זאל נישט זיין. און מיליטער וועט געבען פעסער נאר פאר נויטיגע נסיעות, וועט אונטערזוכען יעדען פאל פאר זיך, וועט פאדערן רעקאמאנדאציעס פון פאליציי, פון דיסטריקט=קא-מיסאריאט און נאך. צומאל קיין בענזין וועט מען די שאפערען נישט פערקויפען אהן דעם

האבען אידען פריש האפנונג געשעפט: ס'הייסט, ~~האבען זיי געזאגט~~, אז מעהר ווע-לען קיין טעראריסטען בכלל זיך נישט געפינען אויף די וועגען, נישט קענען ריהרען זיך פון די ערטער. אונמעגליך, צו טראנספארטירען וואפען, צו איבערשיקען באנדיטען און באנדיטען=אפיצירען פון איין ארט אויפ'ן צווייטען, סיגנאליזירען דאס אנקומען פון מיליטער, ענטלויפען, בעהאלטען זיך. די וועגען וועלען שוין אלזא פון איצט אן זיין זיכערע. ~~מעהר וועט קיין סכנה נישט זיין צו פאהרען פון תל-אביב קיין ירושלים אדער חיפה~~.

נאר עס זענען אדורך עטליכע וואכען און הגם ס'איז ווידער אמאל מיט אסך מעהר שטיל געווארען, איז עס דאך פון אבשטעלען דעם טעראר נאך גאנץ ווייט. ס'פאלען שוין נישט אזויפיעל קרבנות אויף די וועגען, אבער דאך געהט כמעט נישט אדורך קיין איין טאג אהן אשווארץ רעהמעל אין די צייטונגען. און די מארדען געשעהן ווייט נישט אלע אין די געמישטע שטעדט, אין ~~דער נאהנטער אומגעגנט פון~~ יענע קרייזען, אויף וועלכע די נייע רעגולאמינען זענען נישט חל. ניין, אויך דארטען, וואו די נייע פעראדנונ-גען האבען געדארפט צוריקשטעלען די פולשטענדיגע זיכערקייט – בעשעהן נאך אלץ איבער-פאלען.

און דער עיקר: טאגטעגליך און נאכטנעכטליך, ב אזוי געבען איבער אידישע מום-חים דערויף – ווערען איינגעפיהרט וואפען קיין ארץ=ישראל. הגם יעדער שאפער ווערט קאנטראלירט פאר'ן פאהרען און בעת'ן פאהרען. הגם קיין איין פאסאזשיר קען אין קיין אויטא אהן אספעציעלער ערלויבעניש, אהן אבעזונדערער אונטערזוכונג, זיך נישט איינ-זעצען.

~~בכל~~ ווײַזט עס איז די טבע פון אזעלכע פעראָרדנונגען, אז זיי זענען חל קודם כל אויף די יעניגע, וועמען מען מײַנט - נישט.

גרײַזגרויע אַלטע אידען, וואָס ווילען פאָהרען פון תל=אביב צום כותל=מערבי אדער צו דער מאמע רחל'ס קבר - זיי ריהרען זיך נישט אהן דער ספּעציעלער „ערלויבעניש" פון גענעראַל=קאָמאַנדיר פון די טרופּען=כוחות פון זײַן מאיעסטעט אין פּאַלעסטינא. יונגע בחורים אין אקבוצה, וואָס דאַרפען אין שטאָדט זיך משתדל זײַן וועגען אַסערטיפיקאַט פאַר אַנ'אומגליקליכען דײַטשען קרוב - זיי נעהמען פריהער אַרויס א פּאַס.

און ס'קומט ווײַט נישט אַן גרינג. פריהער דאַרף מען אַרויסקריגן ערגעץ נעהמען א פאָרמולאַר, דאַן ~~דאַרף מען דערמיט אַוועק~~ אין פּאָליציי=סטאַציע פון קוואַרטאַל. דאָרטען ~~ווערט בעשטעטיגט, אז מען וואוינט דאָ און דאָרטען, און ס'ווערט אונטערגעשריבען צו מען דאַרף און מעג אַרויספאָהרען. אויף ערשט~~ ... ~~פּאָליציי=סטאַציע פון קוואַרטאַל בעשטעטיגט עס, - געהט עס אַוועק אין~~ פּאָליציי=צענטער.

דאָרטען שטעהט מען אין אַלאַנגער שורה, ביז וואַנען מען קומט צו צום העכערען פּאָליציי=אָפיציר און מען דערלאַנגט איהם ווידער די פּאַפּירען און ער דאַרף ווידער איבערפּרעגען און בעשטעטיגען. ס'געדויערט. מען מוז קומען דעם אַנדערען טאָג, און ~~ווען~~ מען אַפּאַפּיר מיט אַבילד און אַנ'אונטערשריפט פון פּאָליציי, אז מען איז כשר בדרך כלל. אָבער צו פאָהרען ~~הייסט~~ עס נאָך נישט.

דערנאָך נעהמט מען געהן צום דיסטריקט=קאָמיסאַר קריגען אַזוי'ס פאָרמולאַר. דערמיט לאָזט מען זיך צו אַנ'אַדוואָקאַט אדער אַנ'אַנדער בעגלויביגטען מענש, בעשטעטיגען, אז מען איז דער און דער, די פאָטאָגראַפיע איז ריכטיג, די חתימה איז אין אָרדנונג און אַזוי ווײַטער. און דערמיט געהט מען אַרויסבעקומען אַנ'אַלגעמיינעם אידענטיטעט=פּאַס. ווידער אַלאַנגער אַגאַנעק, ווידער מען קומט אַן, ווידער פאָטאָגראַפיעס, מעסטען די גרויס, פעסטשטעלען די פּערזאָנאַליען און ווידער - קום צו געהן מאָרגען. דאַן ענדליך בעקומט מען אַרויס דעם אידענטיטעט=פּאַפּיר. אָבער בײַ פאָהרען האַלט עס נאָך נישט.

וואָרום ערשט ווען מען שטעלט זיך אַוועק פונדאַסניי אין אַנ'ענדלאָזען אַגאַנעק ~~און מען האַלט שוין די אַלע פּאַפּירען ברוך=השם אין האַנט~~ - ערשט דאַמאָלסט קומט מען אָן צום אמת'ען בעל=הבית, צום מיליטער. ביז איצט האָט מען געהאַט צו טהון מיט אידען און ערשט די ענגלענדער געבען אויפ'ן סמך פון דעם אידענטיטעט=פּאַס און פון פּאָליציי=רעקאָמאַנדאַציע ~~ארויס~~ (ארויס) די ערלויבעניש צו פאָהרען. און נישט יעדען איינעם געבען זיי אַרויס צו פאָהרען אומעטום. נאָר וואו ס'איז אונבעדינגט נויטיג און ווידער אַמאָל נאָך אַלאַנגער פּראָצעדור.

אַלץ, נאַטירליך, איז שרעקליך דעצענטראַליזירט. זאַכען, וואָס וואָלטען געקענט ווערען ערלעדיגט אויף איין אָרט, זענען צעזייעט איבער דער גאַנצער שטאָדט. און האָט מען דאָ געענדיגט, קומט מען, ווי דער שטייגער, אויפ'ן צווייטען אָמט און געפינט עס - פאַרמאַכט. און קומט מען אויפ'ן אַנדערען טאָג און דערוואַרט זיך ענדליך - ווערט די ביטע אָנגענומען אָבער נאָך ווײַט נישט ערלעדיגט און מען דאַרף קומען נאָכאַמאָל.

~~און אַלץ טראָגען אידען איבער מיט אַרויסגעצערגערטע רוהע און דיסציפּלין.~~ אַגאַנצער ייִד געוואָרען אַרום די אָמטען: פאָטאָגראַפען דרעהען זיך, אַקאַפּעע=הויז לייזט, אײַנגעלעך שטעהן פאַר עטליכע גראָשענס אין דער שורה, וועער ס'האָט זיך בעזאָרגט מיט א-שטוהל, וועער ס'לייענט בעת מעשה איבער גאַנצע ראָמאַנען, אָבער - רוהיג, שטיל, פרום. ~~פעסט~~ אַגרויסעך זעלבסטפערשטענדליכקייט אינ'ם דרך=ארץ פאַר'ן געזעץ און נישט אַרײַנקלערענדיג אין די מאָדנע דרכים פון אַהאַפּערדיגער ביוראָקראַטיע.

אַראָבער דאַגעגען האָבען זיך דאָס אַלץ אײַנגעשפּאַרט. זיי האָבען פּשוט ~~צו דערלעבען נע~~ ~~שבען~~, אז זיי ווילען יעדען אַראָבער, וואָס וועט אַרויסנעהמען אַזא ערלויבעניש - דערשיסען. קורץ און קלאָר.

האָט קיין אַראָבער קיין מיליטער=פּאַס נישט אַרויסגענומען, ס'איז גאָרנישט געקומען דערצו, מען זאָל אונטערזוכען, וועער פון די טעראָריסטען ס'פאָהרט און וועער נישט, און במילא האָט מען אַזוי אַרום אויך קיינעם נישט געקענט פערהאַלטען.

און די אַראַבישע עקשנות איז געגאַנגען נאָך ווײַטער: וועער ס'מוז פאָרט פאָהרען, זאָל ער אַפילו זײַן דער רײַכסטער, צו יעדען קאָמפאָרט צוגעוועהנטער אַראָבער - בענוצט ער זיך מיט אַקעמעל, מיט פערד=וועגענער און שלעפּט זיך אַגאַנצען טאָג אויף א דיליזשאַנס פון ~~תל-אביב~~ יפו קיין ירושלים, ווײַל - אויף אויטאָגען מעג מען פאָהרען אויך אָהן אַמיליטער=פּאַס...

עס איז קלאר:

אגעזעץ קען האבען אווירקונג נאר דארטען, וואו ~~עס ווערט געאכט וואו~~ דער גאנ-צער ציבור אין אלגעמיין האט דרך=ארץ פאר׳ן געזעץ, קען ספעציעלע פעראָרדנונגען איזאלירען די פערברעכער. וואו אבער דער גאנצער ציבור בעציהט זיך מיט ביטול צום געזעץ, דעקט ער ~~ווילענדיג און נישט ווילענדיג~~ [אומזיסט] די פערברעכער.

די אראבישע בעפעלקערונג אזוי ווי זי איז היינט, האט נישט קיין שום ~~בעציהונג~~ ~~[illegible]~~ פאר דער מאכט. זיי זענען געווען, ~~מען שאצט בערך 25 טויזענד~~ אראבער ~~[illegible], וואס זענען געווען~~ פעראינטערעסירט פערזענליך אין דער אויפהאלטונג פון דער ענגלישער אויטאריטעט, ~~און במילא אויך פון דער רוה~~. זיי האבען געמוזט ענטלויפען פאר׳ן איבערליכען אראבישען טעראר. זיי געפינען זיך – 25 טויזענד נפשות – אין דער עמיגראציע אין די שכנות׳דיגע און דאגאר אין אייראפעאישע לענדער.

און ס׳איז אינטערעסאנט, אמאל צו פערגלייכען די לאגע: אראבער זענען ענטלאפען פון דאנען אין די טויזענדער, אידען – קיין איינער נישט, פערקעהרט זיי זענען צוגע-קומען, בערך 30 טויזענד, פאר דער צייט פון די אונרוהען. אראבישע שטעדט זענען דורך די ענגלענדער גאנץ אפיציעל פערלאזט געווארען, ערשט לעצטענס נעהמט מען זיי צוריק איין און שעהמט זיך נישט אפען צו מעלדען, אז מען האט " עראבערט באר=שבע", למשל. אידען, דאגעגען, האבען קיין איין פונקט כמעט אין גאנצען לאנד נישט פערלאזען פאר דער צייט פון די אונרוהען.

ס׳הייסט: דער אומצוטרוי צווישען אראבער און ענגלענדער איז אגעגענזייטיגער. ~~און אבסאלוט גערעכט~~. נישט דער ענגלענדער שפירט זיך זיכער אין אנ׳אראבישער שטאדט, נישט דער אראבער, וואס וואלט אפילו געוואלט זיך שטעלען אונטער׳ן שוץ פון די ענגלענדער און צוזאמענארבעטען מיט זיי – געטרויט זיי, קען זיי אנגעטרויען דעם שוץ איבער זיין לעבען.

דאגעגען אידען – פערלאזען זיך אויפ׳ן ענגלענדער ווי אויף אפאקטאר, וואס האלט אויף די מאכט און די מעגליכקייט פאר דער ענטוויקלונג פון דער אידישער נאציאנאלער היים. דער איד גלויבט דערין, אז דער ענגלענדער בעהערשט דאס לאנד און ער אריענטירט זיך אין זיינע אלע טהאטען דערויף.

~~[illegible] וואלט נאר געדארפט פערגלייכען די געדולדיג [illegible] אין אגאנצען אידען, וואס~~ ווארטען אויף זייערע מיליטער=פעסער, [illegible] פולשטענדיג בעשעפטיגטע [illegible], ~~מיליטער=אמטען אין אראבישע שטעדט, בכדי [illegible] צו שפירען דעם אונטערשייד פון דער ענגלישער אויטאריטעט צווישען אידען און צווישען – אראבער~~.

- / -

פאהרט מען היינט, – אויב מען האט שוין יא דעם פאס – גאנץ גיך אויף די שאסעען פון ארץ=ישראל. אקליינער פערקעהר. נישטא קיין אראבישע אויטאס. ~~[illegible]~~

~~[illegible] – [illegible] אויף די [illegible]~~ ס׳קען זיך דוכטען, גלייך ~~די~~ [קיין אראבער] וואלטען אינגאנצען אין לאנד נישט געלעבט.

באין ברירה, נישט האבענדיג קיין אנדערע פאסאזשירען, פערהאלטען די ענגלישע סאלדאטען ~~[illegible]~~ די – אידען. אלע פיערטעל=שעה בעט מען ~~[illegible]~~ ארויס פון אויטא, קאנטראלירט ~~[illegible]~~, געזעצט אונטער אביסעל, הייסט פאהרען ווייטער. געפינען, נא-טירליך, געפינט מען גארנישט. אלע אידען זענען כשר׳ע מענשען.

און מאכט אמאל אנ׳ענגלענדער בעת אקאנטראל פארט אנ׳אנגעשטרענגט פנים און דוכט זיך, ער איז אביסעל ~~[illegible]~~, – איז עס נישט, חלילה, צוליעב די לעבענס, אבער ווייל ער פיהרט דורך זיין קאנטראל, נאר צוליעב די ווילדע [illegible] ~~[illegible]~~ ~~געט" די אראבער~~, איבערנארירען איהם אזוי [illegible], אז ער ~~[illegible]~~ נישט, נאך וואס ער איז דא אוועקגעשטעלט געווארען...

דר. עזריאל קארלעבאך: אויף פרייטאג, 8טען דעצעמבער

א י י ע ר   ס ע ר ט י פ י ק א ט

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

/א בריוו קיין דייטשלאנד /

בעטסט מיך, ליעבער פריינד, איך זאל דיר שיקן אסערטיפיקאט. און, פרעגסט דו, וואס איז דאס אזעלכעס – אסערטיפיקאט? –

האסט עס, אלזא, נישט געוואוסט. געהערט רעדן וועגן דעם, נאטירליך, פערשטאנען זיין בעדייט, אבער מעהר געבויער רערפט זיך נישט איינטערעסירט. ביז – מען האט דיר, דיין טאטע און מאמע, דיין ברודער און שוועסטער, פון שטוב ארויסגעשלעפט, אין באס אריינגעשליידערט, בערויבט, געשלאגען, אין תפיסה איינגעזעצט. איצט טעלעגראפירסט דו, שרייבסט, שרייסט – אסערטיפיקאט.

אסערטיפיקאט, מיין פריינד, איז אן ענגליש ווארט. בעשטעטיגונג איז דערפון דער טייטש. יעדעס שטיקעל פאפיר אין ענגלאנד, אייגענטליך, הייסט אזוי. ווייל אלעדינג, וואס איז אמט-ליך, הויבט זיך אן מיט דער פארמולע: "ידים אידז" – דאס איז – "טו סערטיפיי" – כדי צו בעשטעטיגען...

נאך אויב דו פרעגסט מיך, וואס פארא שייכות דאס האט מיט ד י ר , – איז מיר באמת שווער, דיר צו ענטפערן. ווייל די רעכט, זעהסט דו, פערשטעה איך שוין אליין אויך נישט.

וואס איז דא מערהאן וואס צו בעשטעטיגען? – אז דו ביסט א'אידד? – צו איז דערויף נישט גענוג בעשטעטיגונג דיין פנים, דיין בליק, דיינע אין קייטען געשמידטע הענט, דיינע בעשפיגענע קליידער? – צו שטעהן נישט מיליאנען לאפיטעטן ארום דיר און שייטעלן מיט'ן פינגער און שרייען און רופען בורשטען: איד, איד, איד – – ווירקליך נישט צו בענעהמען נאך וואס מען דערויף נאך אפאפיר.

אדער "דאס איז בדי צו בעשטעטיגען", אז ארץ=ישראל איז דיין לאנד, דיין היים, דיין אדרעס, דער איינציגער וואס דו האסט? – ווער ווייס עס נישט? – אובגאריע'ן הייליגע צייטען ווייסען נישט וואו אונבאהן איז, שטעהן, וואו שטעהן ליגט, עס האט נאך מיט קנאפע צוויי דורות צוריק קיינער נישט געוואוסט, וואו אויף דער מאפע מ'געפינט זיך אדייטשלאנד און וואס דאס איז אדייטש, אבער – ארץ=ישראל? – זיינט מענשען געדענקען, זיינט לענדער וועלען ערצייגענט און פעלקער האבען בעמען איז אין ערגעץ קיין קינד אין וויעג נישט געלעגען, קיין איינגעל אין שול נישט געגאנגען, קיין זקן אין קאטציאל נישט געזונגען, וואס האט נישט געוואוסט און געהערט בסדר אין ליעדער און מעשיות אז – דו, איד, ביסט פון ארץ=ישראל און ארץ=ישראל איז פון דיר.

דערויף ארויסנעהמען אפאפיר פון אסעקרעטאר אין אקאנסולאט? – ד א ס "בעשטעטיגען"? – מ'לעגט זיך נישט אויפ'ן שכל.

– / –

אמאל, דאס איז אמת, האבען אזעלכע פאפירען געדיענט נישט אלס אבעשטעטיגונג. נאר גי-כער אלס א – לעגיטימאציע, דאס מען וויל פאהרען, איז גרייט צו פאהרען און דער עיקר אז מען האט א ר ע כ ט צו פאהרען. ווייל אין יענע צייטען זענען זיי נאך געווען אידענטיש – רעכט און פאפיר. אויסגעשריבענע, אונטערגעשריבענע זאכען זענען געווען פאקטען, שטארקע פאקטען, פאר וועלכע די ווירקליכקייט האט זיך דורך=ארץ'דיגע געבויגען. און דאס ר ע כ ט אגעדרוקטע זאך צו טהון איז געווען דער ערשטער בעדינג, איידער מען איז גאר צוגעטרעטען זי צו טהון.

אויך איז עס, ווי דו געדענקסט נאך אפשר, געווען אזוי, אז ביי איין געוויסער מאכט איין איינטאטבען איז דאס רעכט אין האנד געלעגען אזוי ווי, אשטייגער, אגרויסע סומע געלד ביי א נדבן. זי האט צעטיילט דאס גרויסע רעכט אויף קליינע רעכטעלעך, שטיקעלעכווייז, ליצענצען. אליין אויף דער אומבעגרענעצטקייט פון איהר מאכט מוותר געווען און זי צעשאנ-קען צוריסען גרויסע פרייהייט, אויסע לייט, גלאט בצדקים. "ערלויבענישען" האט מען געדופען די קליינע קופערנע מטבעות, וואס מען האט דעם איינצעלנעם יחיד צוגעווארפען פון דעם ריעזי-גען מיליאנענען אוצר "רעכט".

און הגם, אין תוך, איז דאך דאס געווען א נדבה און נישט מעהר – דאך האט יעדער אייגענער ווי דער טייגער, וואס האט נאר אזא ביינע קאפיקע געהאט געקריגען צוגעטיילט, זיך פארא גאנצען נגיד געהאלטען, א שותף אין'ם גרויסען אוצר פון רעכט און מאכט, אמידנער, אבעל=הבית, א – בעל'ער מענש. און איז מיט אמ'עוולה געשעהן, האט ער זיך שטארק אנגעבייזערט, זיין פאפירעל, זיין ליצענץ, זיין "בעשטעטיגונג" פון בוזעם=קעסטענע ארויסגעכאפט און אנגע-וויזען: באט, זעהט מיט דעסמען איהר האט צו טהון! און זאגאר קוליגאנעס פלעגען דאן זיך

איבערשרעקן,בעטען ענטשולדיגען און זיך צוריקציהען.

נאר דאס אלץ,ווייסט דו דאך,זענען מעשיות פון פארצייטנס. היינט איז שוין יענע איינ=
שטאנץ וואס האט אמאל אזוי אונדערשעפליך פיעל רעכט געהאט,אליין באנקראטירט. זי האט איהר
גאנץ פארמעגען,טיילווייז צוליעב בטלנות,טיילווייזע אין גאר'שע מיגבענער שפעקולאציעס
פערלוירען,א יורד,אליין ארימען,וואס בעט פריווילעגיעס און קריעגט זיי ניט. און בכלל
ארעקט קיינער שוין פאר קיין ליצענצען און שטען געדרוקטע הכשרים זיך ניט איבער.

מעהר געהט ניט שוין אויך ניט דאס פאפיר און דאס רעכט פאר'ן שאטען פון אמאקס. מען
האט איבערגעדרעהט דעם סדר: פריהער שאפט מען דעם פאקט און דערנאך ווערט דער פאקט אין
אמטליך פאפיר אנערקענט אלס דאס - רעכט.

לייען צייטונגען,הער ראדיא,גיב אקוק אין אטלאס - וועסט דו עס זעהן.

- / -

איבער דו פרעגסט מיך דערווייל,וואס ס'איז אזעלכעס ה יי נ ט י ג ע צ יי ט ע ן דער
סערטיפיקאט,וואס גיט ארעכט צו קומען קיין ארץ=ישראל, - האב איך פאר דיר ניט קיין אנ-
דער ענטפער,נאר דאס:

- דיין אויסגעבייטלטער רוקען איז דיין סערטיפיקאט. דיין צעמזיקט פנים,דיין געקייטע
האנט,דיין צעריסען קלייד. די אומשולדיגע ערפה'לעך אויף דיינע אויגען זענען דיין וויזא,
די טרעהרען פון דיין פרוי,דאס געשריי פון דיין בעקעקסטען ברודער. דיין צעראבעוועטע גע-
וועלב איז דיין פאס,דיין צעבראכען מעבעל,דיין פערברענטע הויז.

דיין לעגיטימאציע זענען די ארעסט=בעפעהלען פון דער געסטאפא,די קאנפיסקאציע=צירקו-
לארען פון'ם גענעראל געהרינג,די טויטען=בעשייניגונגען פון דער היטלער=יוגענד. ס'לעגי-
טימירען אונז די חורבות פון אונזער לעבען. די רויכיגע רעשטלעך פון אונזערע בתי=מדרש,
די צעריסענע פארמעטען פון אונזערע ספרי=תורה,די צעריבענע שטיינער פון אונזערע קהל'שע
בנינים. ס'לעגיטימירען אונז די פון זיך ען ארבגעגאנגענע ווייבער אין די גאסען,די בלינ-
דע,וואס בלאנדזשען אין די וועלדער,די שטומע,וואס קייהען די גרעזער איינ'ם קיינעמס=לאנד
ביי די גרענעצען.

ס'שטעהט געשריבען וועגן מיר זענען אין די געטרואלענע וואונדען אויף אונזערע קערפערס,
אין די בליקעס פון אונזערע אויסגעשטריקענטע ליפען,איינ'ם טויט=שרעק פון אונזערע אויג-
גען,איינ'ם ציטער אין אונזערע הענט. ס'איז פערצייכענט פון וואגען מיר קומען מיט די גו-
מי=שטעקענס פון די בוליגאנעס,די ביקסען=שאטען פון די בדויגע בעסטיעס,דעם קוילען=וואר-
פער=ווידערקול איבער אונזערע קעפ.

ס'איז אונטערגעחתמ'ט מיט בלוט. ס'טראגט דאטעס,היסטארישע,קיינמאל ניט פערגעסענע.
ס'זענען געווען עדות הימעל און ערד,זיעבעציג פעלקער,גרויסע און קליינע,וואס זענען גע-
שטאנען דערביי,געקוקט און געשוויגען.

און מ'בעשטעטיגען מיט שטאהל און אייזען פערמאכטע גרענעצען פון אלע אומליגע שטאטען
אז ערגעץ אנדערש א חוץ קיין ארץ=ישראל קענען מיר ניט גהן. ס'איז אונטערגעזיגעלט אין
הונדערטער "אויסלענדער=געזעצען" פון צעהנדליגער פארלאמענטען,ס'איז דאריבער געווארען
אנגעשטימט און ס'איז איינשטימיג אנגענומען געווארען און פערצייכענט פאר די קומענדיגע
דורות, - אז קיינער,קיינער וועט אונז ניט ארייננלאזען,נאר ארץ=ישראל.

דאס,ליעבער פריינד,איז דיין סערטיפיקאט.

- / -

דערטיק,האסט דו מורא,קען מען ניט פאהרען? -

אמת,דער יחיד - ניט. אבער אלע איינציגע,די הונדערטער=טויזענדער,די גאנצע גרויסע
מאסע - יא,במילא יא.

נאר מוט. מי=ווי - וואס האט איהר צו פערליערען? - נאר אויפגעהויבען זיך און גע-
גאנגען אין איין גרויסער פראצעסיע. און געדריזען ביי די גרענעצען די ווייזאס - געשטענד-
טע לייבער,צעשטערטע גייסטער,פערלאפענע אויגען,אבגעהאקטע הענט,אונטערגעבראכענע פיס, -
פערייתום'טע קינדער,פערצוויפעלטע מאמעס.

געשטעלט זיך,יציאת=מצרים'דיג,די צעהנדליגער טויזענדער אויפ'ן שליאך. געריכט אייגער
געבען צוריקטען. קיין אנדער ווארימקייט וועט איהר ניט האבען. און געגאנגען,וואו די
אויגען טראגען,צום גרענעץ פון אמער'דיגען לאנד צו. און לעגיטימירט זיך מיט א יי ע ר
סערטיפיקאט. און געבעטען ניט מעהר,ווי אדורכצוגעהן יענעם לאנד,צו אסיף,קיין ארץ=ישראל
צו. און ווען איהר זיך וואלגערן און וועט נאכ'ן אייך וועלען צוריקיאגען און וועט דער
גרענעץ זיך פאר אייך הייגט און מארגען זיך ניט עפענען - וואס מעהר איהר וועט זיין,
וואס מעהר וועלען דאך מוזען איבערבלייבען. און וואס שטארקער איהר וועט וועלען,וואס
גדיבער וועלען די גלגולים זיין.

צו מען וועט הערנאך אריינלאזן קיין ארץ=ישראל? - באשיידלעך: נאר מיט יענע סער-טיפיקאטן פאר קאפיטאליסטן פון טויזנט פונט און מער, פאר בעלנים מיט אזא אין האנט און אנדערע קוואליפיקאציעס. זיי האבן זיך אויסגעלאזט, בלויז מער. אבער א יי ד ע סערטיפיקאטן האבן זיך נאך נ י ט ש אויסגעלאזט. אך, ווראלטן זיי אזוי ניט געווען, ווי זיי זענען. און א יי ד ע קוואליפיקאציעס ווערן ניט קוועסטיאנירט. זיי ווייזט און מיר וועלן זעהן, צו ענגלישע קוילן=ווארפער וועלן זיך אפשטעלן אויף ווייבער און קינדער פון היטלער=לאנד.

וואס צו טהון אין ארץ=ישראל? - צו קומען אין אויסגעשטרעקטע ברידערליכע ארעמס אריין. צו ברענגען דאס לאנד מיט זיי אינגאנצן. מיט קרבנות, אודאי, אבער אויך מיט - ברידער, פאר ברידער, פאר זיך.

און לעגאליזירען - לעגאליזירען ווערט דיך די - געשיכטע, די היסטאריע פון דיין פאלק.

אב'אוראגנעזירטע? -

באר פאר יעדען איינעם, וואס האט נאך צעטע=וואס צו פארלירען אין היטלער=לאנד, דער זאל טאקי ניט געהן. אבער די איבריגע? - וואס בעדייט פאר זיי - אוראגנעזירטע?

- / -

די וועלטעט אויף אלעם ברייט געווען, טרייבט דיך, און איך זאל דיר אטריסן, אבוס=ווארט מיטגעבן אויף דיין וועג. איך האב געזוכט און - נאר גענומען. איך האב געבלעטערט אין אלטע ביכער - בלאט, מיין פרייכד, שוואך און אקיבערשפיעלבלעך אקעגען דעם, וואס איהר געהט אדורך. איך האב געליידענע קראנקיקען פון די טאנגישע ארויסגעטריבענע - אידישע פאמעלעס אקעגען די ברייף, וואס קומען דא אן פון דייטשלאנד.

באר עטליכע ווערטער, ביאליקס, עטליכע זאצן, שאלען מיר כסדר אין די אויערן, האמערן מיר אין קאפ, געשריבערן מיר די העבט, אפשר וועט גוט זיין, זיי זאלן אויך דיר אריין אין די בלוטען. אט זענען זיי:

- "ניט דערגאנגען, ניט דערעטען, ניט דערוואט און ניט דערלעבט? - וואס זשע זארגט איהר? - ווי די ארלערס הויבט זיך פלוצים אויף און שוועבט איבער גאנצע בערג מיט ארות, איבער ימים ברייט און טייך, - טראגט זיך מיט פערמאגענע אדלגען, זאל זיין דארטען, וואס זאל זיין - - -

און:

- ניטא קיין טאטען, ניטא קיין מאמען, ניטא קיין גואל, ניטא קיין פרייכד? - וואס זשע ווארט איהר? - כל ישראל, אלע זענען ברידער היינט. אלע, אלע איינגעפלאכטען אין איין גרוי-סען פעסטען ריגג, איינגעפלאכטען בערד און לאקען, שיך און זאקען אלט און יונג - - -

אדער:

- ניטא קיין יוסף, ניטא קיין אבות, ניטא קיין רחמים, ניטא קיין דין? -, נו, איז וואס? דאס רעדעל דרעהט זיך, אהן אציעל און אהן אזין. קומט זשע, זייט ארום אין רעדעל, דרעהט זיך, דרעהט זיך, נאך און נאך - אב פון וועג זאל יעדער גרעניץ, אב פון האלס זאל יעדער יאך, - - -

הפקר, הפקר, אלץ איז הפקר,
ווי ס'איז הפקר אונזער בלוט.
א כפרה הונדערט וועלטען
פאר איין שעה פון זינד און מוט!